

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-666X/2022-79-1>
УДК 330.117:334.711

Видобора В.В.

кандидат економічних наук, доцент,
Одеський національний економічний університет

Vydobora Volodymyr

Odessa National Economic University

ДИНАМІКА ТА ЗАКОНОМІРНОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО РИВКА В КРАЇНАХ АЗІЙСЬКОГО РЕГІОНУ

DYNAMICS AND PATTERNS OF ECONOMIC BREAKTHROUGH IN THE COUNTRIES OF THE ASIAN REGION

У статті проаналізовано динаміку та закономірності росту Китаю та «Азійських тигрів» першого покоління. З метою виявлення ключових чинників, які сприяли економічному зростанню наведених країн, проведено кореляційно-регресійний аналіз залежності валового внутрішнього продукту як основного індикатора економічного зростання від низки макроекономічних показників. Для аналізу обрано 4 країн: Китай, Сінгапур, Гонконг та Південну Корею. Часовий період – 1960–2020 рр. За його результатами виявлено, що вагомий вплив на економічний ріст країн мали такі чинники: Китай – валові заощадження; Сінгапур – обсяг залучених прямих іноземних інвестицій, експорту страхових та фінансових послуг; Гонконг – експорт товарів і послуг (зокрема страхових та фінансових), розвиток промисловості, залучення прямих іноземних інвестицій, збільшення валових заощаджень; Південна Корея – експорт товарів і послуг, а також нагромадження валових заощаджень. Загалом, виявлено, що швидкий економічний розвиток досліджуваних азійських країн пов'язаний із гнучкістю державної політики щодо структурної перебудови економіки на високотехнологічній основі, орієнтації на експорт, створенні сприятливого клімату для іноземних інвестицій та розвитку фінансового сектору економіки, а також формування достатніх заощаджень, які за належного інституційного середовища трансформуються в інвестиції, сприяючи подальшому економічному росту.

Ключові слова: економічні показники, економічний ривок, «Азійські тигри», стимулювання економіки, реформа, динаміка росту.

The article is devoted to the study consists in analyzing the dynamics and patterns of economic growth in Germany and the countries of the Asian region. The statistical analysis of economic performance, historical analysis, generalization, comparison, analysis and synthesis, economic and mathematical modeling methods are used in the study. The dynamics and patterns of growth of China and the "Asian Tigers" of the first generation are analyzed in the article. A comparison of the features of the economic "leap" in Asian countries (China, Singapore, Hong Kong, the Republic of Korea and Taiwan) was done. For each country studied, the existing preconditions are listed and the incentives for intensifying the economic "leap" are named. It is emphasized that Taiwan, Singapore and the Republic of Korea are united by another feature: their rapid economic development took place under the strict leadership of the authorities, i.e. with the use of an authoritarian regime. The rapid economic development of the countries studied is due to the flexibility of state policy on economic restructuring, the development of foreign trade based on export-oriented economies, as well as the creation of a favorable climate for foreign investment. In order to identify the key factors that contributed to the economic growth of these countries, a correlation-regression analysis of the dependence of gross domestic product as the main indicator of economic growth on a number of macroeconomic indicators. Four countries are selected for analysis: China, Singapore, Hong Kong and South Korea in the period of 1960–2020-s. In general it is established, the rapid economic development of Asian countries is associated with on the combination of state regulation and market mechanism, particularly with the flexibility of government policy on restructuring the

economy on a high-tech basis, export orientation, creating a favorable climate for foreign investment and financial sector development, as well as the formation of sufficient savings proper rights, institutional environment are transformed into investment, contributing to further economic growth.

Key words: *economic indicators, economic leap, "Asian Tigers", economic stimulation, reform, growth dynamics.*

Постановка проблеми. У нинішній період економічного розвитку, Азія є одним із регіонів, що відрізняється найбільшим динамічним розвитком і потенціалом. Чисельність населення регіону становить понад 1,6 млрд осіб, що дорівнює 22% від усього світового населення. Вклад Азії в світовий економічний розвиток упродовж останніх років перебільшує 50%. Країни Азійсько-Тихоокеанського регіону забезпечили 2018 р. понад 40% світового ВВП, на них припадає третина світового експорту товарів, вони споживають більше 40% виробленої світової енергії [1] й надалі ці показники зростають. Тому вивчення досвіду економічного розвитку азійських країн на основі дієвої промислової політики має високий рівень актуальності з огляду на можливість його імплементації та адаптації до українських реалій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вагомий внесок у дослідження індустріальних трансформацій економіки азійських країн зробили українські вчені, які досліджували еволюцію економічної політики XIX–XX ст. Особливості та проблеми процесу становлення промислової політики прискореного зростання висвітлені у працях таких вітчизняних науковців як: А.А. Гриценко [3], Д.Ю. Марущак [4], П.П. Несененко [1], В.О. Поліщук [1], Н.В. Федірко [5], В.В. Юрчишин [6] та ін. Разом із тим, мало дослідженими залишаються закономірності та фактори економічного ривка в країнах Азійського регіону.

Постановка завдання. Мета статті полягає в аналізі динаміки, закономірності та факторів економічного ривка в країнах азійського регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ще на початку XX століття Китай був бідною, напівфеодальною, напівколоніальною країною, що перебувала в залежності від імперіалістичних держав. Однак створення у 1949 р. у результаті визвольної війни Китайської Народної Республіки, а також подальші рішучі кроки держави протягом 50-річного розвитку, що призвели до динамічних зрушень у політичній, економічній, культурній сферах, відкритості

китайської економіки, дали вагомий результат, визнані світовою спільнотою.

Економічні та соціальні трансформації почалися у 1978 р. з приходом до влади Ден Сяопіна та запровадженням «політики реформ та відкритості», проведення якої призвело до суттєвого зростання та розвитку економіки Китаю. У 1978 р. за показником ВВП Китай посідав 11-те місце у світі, та вже через тридцять років йому вдалося досягти неймовірних результатів – обігнати Німеччину та стати третьою економікою світу.

Політика відкритості зовнішньому світу як необхідна умова модернізації країни є складовою частиною стратегії китайських перетворень. Важливим періодом економічного і соціального розвитку країни стали 2000–2010 рр., протягом яких Китай забезпечив збільшення в 4 рази валової продукції промисловості і сільського господарства, середній рівень життя населення. Відкритість Китаю для зовнішніх інвесторів сприяло підвищенню економічної ефективності всередині країни, що також посилювало внутрішню конкуренцію і попит на сучасні технології. Співпраця з зовнішнім світом надала можливість Китаю імпортувати іноземний досвід у багатьох галузях від банківського сектора до практики стандартизації товарів. Залучення значних обсягів прямих іноземних інвестицій сприяло активізації ринкової конкуренції, упровадженню сучасних технологій, запровадженню програм підвищення кваліфікації працівників, що в результаті дало можливість Китаю підвищити продуктивність виробництва.

Реформи в Китаї здійснювалися поступово, по мірі прискореного розвитку економіки відходила у минуле ера дефіциту, а внутрішній ринок перетворився з ринку продавця на ринок покупця. Пропозиція продукції деяких традиційних галузей виявлялася надлишковою, а ринок став перенасиченим, що загострювало боротьбу за виживання та, зрозуміло, звужувало простір для його розвитку всередині країни. Перевиробництво побутової техніки, текстильних виробів, товарів легкої промисловості та їх затоварення вели до простою обладнання та чималого мар-

нотратства. Перехід Китаю від ринку продавця до ринку покупця засвідчив рух від економіки, коли головним було вирішення виробничих проблем, до етапу, проблем попиту. Звідси обмеженість простору внутрішнього ринку для подальшого розвитку виробництва потребувала освоєння нових територій, і, як наслідок, вихід країни за її межі з використанням для цього глобального ринку та його ресурсів.

Закономірним наслідком регулювання економіки Китаю зі сторони держави, є її зростання у 2011–2019 рр. і збільшення частки Китаю на світовому ринку з 4,3% до 10,4%, що зробило його першою у світі країною-експортером та другою країною-імпортером. Динаміка змін середнього щорічного зростання товарного експорту склала 22%, збільшившись у 4,9 рази, а середнє щорічне зростання імпорту склало 21% і його обсяг збільшився у 4,7 рази. Крім того, його державні валютні резерви зросли в 14 разів, або з 212,2 млрд дол у 2001 р. до 3,9 трлн дол. США наприкінці 2018 року, а загальний експорт за цей період примножився у 6 разів.

Динаміка змін доходів національного бюджету у 2020 р. засвідчує, що в цей рік досягнуто показник 18,29 трлн юанів (на 3,9% менше, ніж в 2019 р.), загальні витрати – 24,56 трлн юанів (зросли на 2,8% порівняно з роком раніше). Динаміка змін додаткових скорочень та інших заходів пом'якшення податків і зборів показує, що у 2020 р. цей показник перевищив 2,5 трлн юанів. Закономірним наслідком таких дій є збільшення на 74,9% державних витрат на охорону здоров'я, яка безпосередньо пов'язана з профілактикою пандемії і боротьбою з нею. Житлове забезпечення, сільське, лісове та водне господарство збільшилися відповідно на 10,9%, 10,5% та 4,4%. Промислове виробництво Китаю в 2020 р. зросло на 2,8%, капітальні вкладення – на 2,9%, водночас споживання скоротилося на 3,9%. Зросла додана вартість високотехнологічного виробництва (на 7,1 %) та виробництва устаткування (на 6,6 %) [5].

Аналізуючи динаміку обсягу роздрібних продажів споживчих товарів можна відмітити, що у 2020 р. він досяг 39198,1 млрд юанів, що на 3,9% менше, ніж у 2019 р. (в основному через падіння в сфері громадського харчування і ресторанів на 16,6 %). Закономірним наслідком, що супроводжує збільшення вище приве-

дених показників є зростання інвестиції в основний капітал, які у 2020 р. досягли 51890,7 млрд юанів, що на 2,9% більше, ніж у 2019 р. Зокрема, інвестиції в інфраструктуру виросли на 0,9%, у виробництво – на 2,2%, а в розвиток нерухомості – на 7%. Крім того, зросли інвестиції у високотехнологічне виробництво – на 11,5% (зокрема, в фармацевтичне виробництво, комп'ютери й офісну техніку), у високотехнологічні послуги – на 9,1% (насамперед, у послуги електронної комерції та інформаційні послуги), в соціальний сектор – на 11,9% (зокрема, в галузь охорони здоров'я та освіти).

У рейтингу конкурентоспроможності економіка саме Сінгапуру зайняв в 2020 р. 6-е місце (у 2019 р. 8-е місце з 134 країн, в 2018 р. 10-е місце з 131 країни). Динаміка економічних показників Сінгапуру свідчить, що на його частку припадає 0,4% світового ВВП у 2019 р. і це відповідає 39-ому місці в світі і 112-е місце за чисельністю населення. Закономірним є той факт, що в Сінгапурі має один з найвищих значень показника ВВП на душу населення в світі: 4-е місце після Катару, Макао і Люксембургу. У 2020 р. Сінгапур зайняв 9-е місце в світі за Індексом людського розвитку.

Підставами для економічного «стрибка» Сінгапуру є те, що розвиток економіки був націлений на інвестиції в фізичний капітал (у великій мірі в житло і інфраструктуру), інвестиції в людський капітал (підвищення рівня освіти для створення однакових можливостей для всіх верств населення), зростання продуктивності праці.

Динаміка зміни ступеня відкритості економіки Сінгапуру свідчить про перевищення ВВП країни в 3,7 рази через рівень зовнішньої торгівлі в 2020 р. і така чутлива зміна динаміки ВВП до коливань вартісних обсягів зовнішньої торгівлі є небажаним фактором. Адже зниження обсягів експорту та імпорту приводить до закономірного скорочення ВВП у кризові роки: у 1985 р. експорт знизився на 3,3%, імпорт – на 4,0%, у 1998 р. – на 4,4% і 8,6%, у 2001 р. – на 3,5% і 6,5%; у 2009 р. – на 7,7% і 10,6% відповідно.

Сінгапур одним з перших серед азіатських країн почав перехід на стадію постіндустріального розвитку. На початку 1990-х років на частку послуг у галузевій структурі ВВП країни припадало 58–61% (при цьому понад 20% – на

фінансові та комерційні послуги), у зайнятості – 65–67%, а питома вага послуг у вартісному обсязі споживання населення становив 54–55%. У 2020 р. 66,8% ВВП країни було вироблено в секторі послуг, а його частка в структурі зайнятості перевищила 73%. Серед основних галузей послуг найбільший приріст доданої вартості продемонстрували інформаційно-комп'ютерні технології (188,6% у 2010–2020 рр.) та фінансові послуги (260,2%), питома вага яких у галузевій структурі ВВП збільшилася до 3,9% і 12,5% до 2020 р., відповідно.

З приведених фактів можна констатувати, що стабільний економічний розвиток забезпечується лише інноваціями, тоді як економічне зростання може демонструвати навіть пасивна до інновацій корумпована економіка.

Динаміка розвитку Гонконгу, як окремої економічної одиниці починається після формування КНР і виникнення нових точок економічної взаємодії між материком і півостровом. Одним з головних факторів, що сприяли економічному зростанню Гонконгу є приплив біженців з території Китаю протягом громадянської війни і в період після неї. Аналізуючи динаміку економічного розвитку Гонконгу у 2020 р., можна відмітити, що він залишається важливим компонентом зовнішньоторговельної стратегії Китаю, залишаючись 2-им торговим партнером КНР з експорту (після США): на Гонконг в 2020 р. припадало 12,2% від експорту КНР, а також 4-м партнером по всьому товарообігу з часткою в 6,7% [6]. Зараз спостерігається певна закономірність, згідно якої ще в 2019 р. з 496,91 млрд дол. США всього обсягу товарного експорту на реекспорт припадало близько 491,34 млрд дол. США, тобто 98,88%.

При цьому, згідно з даними 2018 р., обсяг продукції, реекспортованої через Гонконг в КНР або навпаки, з КНР, склав 89,1% (467,6 млрд дол. США) всього реекспорту Гонконгу. У 2018 р. близько 26,6% (77,8 млрд дол. США) всього гонконгського товарного експорту в Китай (перш за все, міст Гуанчжоу і Шеньчжень провінції Гуандун) прямувало для подальшої обробки, у той час як 38,9% (108,3 млрд дол. США) також йшло на наступну фазу обробки, але у напрямку з Китаю до Гонконгу.

Завдяки своєму м'якому податковому режиму і розвиненій банківській системі, Гонконг приваблює значну кількість як китайських, так

і західних компаній, що сприяє збільшенню обсягу капіталу в економіці. При цьому Гонконг є другою в світі офшорною зоною (після Швейцарії) із загальною сумою вкладів на 1,3 трлн дол. США, згідно з даними BCG. Тим не менш, Гонконг офіційно не визнає себе в якості офшору, проте свої підозри висловлюють деякі країни і організації.

Активна залученість Гонконгу в міжнародну торгівлю послугами підтверджує існуючу динаміку розвитку в даному напрямку, що стала однією з галузей спеціалізації в глобальному масштабі. Тому закономірним є зростання обсягу всіх операцій з послугами в 2020 р. до 181,5 млрд дол. США, тобто більше 53% від усього ВВП Гонконгу в 2019 р., або 1,7% від усієї світової торгівлі послугами, враховуючи, що економіка Гонконгу складає всього 0,42% від світового ВВП. При цьому експорт послуг склав у тому ж році понад 104,23 млрд дол. США – 30,5% від ВВП країни (один з найбільших показників у світі), або 2% від усього світового експорту послуг – 15-те місце у світі серед найбільших експортерів послуг [3]. З 2017 по 2021 рр. зростання обсягів експорту послуг склав майже 62%, а сальдо торгового балансу піднялося з -4,23 млрд дол. США до 26,59 млрд дол. США [4]. Основними партнерами Гонконгу в торгівлі послугами в 2017 р. були: КНР (39,2%), США (12,9%), Великобританія (7,2%), Японія (6,1%), Сінгапур (4,2%).

Таким чином, завдяки тривалому перебуванню у складі Великобританії, Гонконг отримав значний обсяг часу на створення досконалої капіталістичної економіки за західним зразком, завдяки чому після 1997 р. йому вдалося зберегти вже традиційні для нього модель економіки та правову систему. Саме ці державні інститути, побудовані за європейським типом, дозволили Гонконгу перейти від статусу морського порту до статусу одного з найбільших світових фінансових центрів, в якому зосереджена найбільша кількість регіональних штабів міжнародних компаній. У зв'язку з цим, можна зробити висновок, що роль Гонконгу в розвитку торгівлі в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні полягає не в транспортно-логістичній функції, як це було протягом другої половини ХХ ст., а в акумулюванні та розподілі фінансових потоків регіону для вже подальшого розвитку торгівлі.

Найкращі позиції серед азійських країн має Південна Корея, яка примножила свій ВВП більше, ніж у сто разів, за період, менший за півстоліття, та вийшла на новий економічний рівень, ставши лідером експорту. Ще з 1960-их років Південна Корея стала також азійським лідером економічного зростання, досягнувши значних темпів зростання і глобальної інтеграції. За десятиліття між економічними кризами 1997–1998 рр. і 2008–2009 рр. економіка Південної Кореї показала високі темпи зростання (в середньому близько 4,5%). За абсолютним розміром ВВП Південна Корея зайняла тринадцяте місце в світі, залишаючись четвертою економікою Азії (після Китаю, Японії й Індії). Економічна динаміка Південної Кореї в ХХ ст. як і для інших країн Південно-східної Азії визначалася за рахунок розширення зовнішньоекономічних зв'язків. Зокрема, середньорічні темпи приросту експорту в цей період становили близько 14%, провідними статтями якого була продукція машинобудування, хімічної промисловості.

Зростаюча динаміка економічного розвитку Південної Кореї пояснюється тісним взаємозв'язком провідних галузей економіки (в першу чергу, автомобілебудування) та активною діяльністю групи інноваційних галузей (електроніка, індустрія ІТ, біотехнологія). Причому автомобілебудування також розглядається як галузь, що стоїть на порозі кардинальних технологічних змін. Основними закономірними ознаками стратегії Південної Кореї є використання оновленого інноваційного потенціалу країни, що забезпечує підвищення конкурентоспроможності економіки. У зв'язку з цим, одним з пріоритетних напрямів розвитку стає підтримка освіти та інноваційної системи.

Щодо Тайваню, то наразі його економіка займає 22-е місце у світі. Острів, поряд з Південною Кореєю, Гонконгом і Сінгапуром входить до групи «нових індустріальних країн» з експортно-орієнтованою економікою, що швидко розвивається. Так, для Тайваню 50–60-их років ХХ ст. характерний сімейно-клановий характер організації підприємств. Концентрація дешевої, досить дисциплінованої робочої сили було головною передумовою до створення експортно-орієнтованої економіки. На початку це був експорт легкої промисловості: тайванці почали

виробництво одягу, тканин, перук, м'яких іграшок, що дозволило їм вийти на світовий ринок.

У 1970-ті і 1980-ті роки економіка острова відчуває зростання, пов'язане з вкладенням великих інвестицій, перш за все, з боку США. Американська допомога була також важлива для стабілізації післявоєнного Тайваню, вона складала більше 30% внутрішніх інвестицій з 1951-го по 1962-й роки. Ці фактори, поряд з державним плануванням і змінами в експортних ринках сприяли успішному проведенню індустріалізації. Економіка перейшла з аграрної (32% ВВП в 1952 році) на промислову орієнтацію (47% ВВП в 1986 року). У 1960–1970-их роках зростання ВВП в середньому становило близько 10% щорічно. В цей період Тайвань перетворився з одержувача допомоги від США на великого міжнародного інвестора. Так, уряд переходить до наступного етапу – до розвитку металургії, суднобудування, нафтохімічної промисловості. Починається переробка зарубіжної сировини, і експорт вже виготовленої за іноземними технологіями продукції.

На сьогоднішній день, конкурентоспроможність економіки Тайваню має такі проблеми: помітне старіння населення; зростання вартості робочої сили через зростання добробуту населення острова (завдяки «тайванському економічному диву»); зростаюча конкуренція в ніші ІТ-технологій зі сторони Гонконгу та Сінгапуру; незначна кількість вільних економічних зон). Тайвань, Сінгапур та Республіку Корею об'єднує ще одна риса: їхній стрімкий економічний розвиток відбувся під жорстким керівництвом влади, тобто із застосуванням авторитарного режиму. Держава втручалася в усі внутрішні справи постійно і безцеремонно, що було дуже далеким від ліберальних засад.

Проведене дослідження стосовно зміни динаміки економічного «стрибка» азійських країн дає змогу виділити такі основні фактори їх успіху:

1. Вплив зовнішнього фактору, а саме промислово розвинених країн, зокрема, США та Японії.

2. Вдале географічне положення (недалеко від світових економічних центрів: США, Японії та Китаю) та на перетині головних торговельних шляхів.

3. Авторитарна форма керівництва в державному управлінні. Жорсткий контроль допоміг

знизити рівень негативних явищ, наприклад, таких, як корупція.

4. Дешева робоча сила. Особливість історичних подій в Китайській народній республіці спричинив значний відтік населення до країн «Азійських тигрів».

5. Зростання частки сфери послуг в галузевому розподілі економіки. Через природні особливості цих країн частка сільського господарства знизилася.

6. Експортно-орієнтована економіка.

7. Формування сприятливих умов для залучення іноземних бізнес-партнерів.

8. Реформування системи освіти. Школи отримали єдині освітні стандарти, ВУЗи було переведено на англійську мову викладання.

9. Стрімкий розвиток науки та наукомістких галузей, створення власної науково-дослідної бази.

З метою виявлення ключових чинників, які сприяли економічному зростанню наведених країн, проведено кореляційно-регресійний аналіз залежності стану розвитку економіки від низки макроекономічних показників.

Для аналізу обрано 4 країни: Китай, Сінгапур, Гонконг та Південну Корею. Часовий період – 1960–2020 рр. Результативний показник – валовий внутрішній продукт у поточних цінах, млрд дол. США (y), а факторами, які за нашою гіпотезою впливають на нього, оберемо, зокрема: експорт товарів і послуг, % ВВП (x_1); частка промисловості у ВВП, % (x_2); рівень інфляції, % (x_3); залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ), % від ВВП (x_4); валові заощадження, % до ВВП (x_5); частка страхових та фінансових послуг у експорті, % (x_6). Вхідні дані моделі подано у таблиці 1.

Таблиця 1

Вхідні параметри моделі визначення кореляційного зв'язку між ВВП країн Азійського регіону і факторами впливу

Рік	ВВП у поточних цінах, млрд дол. США	Експорт товарів і послуг, % ВВП	Частка промисловості у ВВП, %	Рівень інфляції, %	Залучення ПІІ, % від ВВП	Вілові заощадження, % до ВВП	Частка страхових та фінансових послуг у експорті, %
	y	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6
1	2	3	4	5	6	7	8
<i>Китай</i>							
1960	59,72	4,3	44,4	15,3	-*	24	-
1965	70,44	3,6	35,1	0,9	-	32	-
1970	92,6	2,5	40,3	-2,6	-	34	-
1975	163,43	4,7	45,4	-1,1	-	33	-
1980	191,2	5,9	48,1	3,8	0,03	33,8	8,0
1985	309,5	8,3	42,7	10,2	0,5	35,3	6,5
1990	360,9	13,6	41,0	5,7	1,0	36,7	3,9
1995	734,6	18,0	46,8	13,7	4,9	39,5	9,7
2000	1211,0	20,9	45,5	2,1	3,5	35,7	0,2
2005	2286,0	33,8	47,0	3,9	3,5	46,0	0,9
2010	6087,0	27,2	46,5	6,9	4,0	51,3	1,7
2015	11062,0	21,4	40,8	-0,003	2,2	45,4	3,4
2020	14723,0	18,5	37,8	0,6	1,4	44,5	4,1
<i>Сінгапур</i>							
1960	0,70	162,8	16,4	0,3	-	25	-
1965	0,97	123,2	22,2	1,1	-	26	-
1970	1,92	126,0	26,9	1,5	4,8	26,3	0,4

1	2	3	4	5	6	7	8
1975	5,63	137,1	31,2	2,9	5,2	29,7	0,4
1980	11,90	202,0	34,9	11,1	10,4	33,8	1,1
1985	19,16	152,2	32,2	0,8	5,5	41,6	1,0
1990	36,14	177,2	30,9	4,7	15,4	43,7	0,7
1995	87,81	181,1	31,5	3,2	13,6	50,6	15,5
2000	96,07	188,4	32,5	3,9	16,1	46,4	9,2
2005	128,81	225,2	31,4	1,9	15,1	43,6	11,6
2010	239,81	198,0	26,6	1,1	23,1	50,6	14,6
2015	308,00	178,4	24,3	3,1	22,7	44,0	16,2
2020	340,00	176,2	24,4	-2,9	25,7	40,2	20,4
<i>Гонконг</i>							
1960	1,32	83	-	2	-	-	-
1965	2,44	68,8	-	2,4	-	-	-
1970	3,80	93,2	-	8,9	1,3	-	-
1975	10,05	83,4	-	4,5	3,8	-	-
1980	28,86	88,7	-	15,8	2,5	-	-
1985	35,70	103,9	-	5,4	-0,7	-	-
1990	76,93	117,3	-	7,6	4,3	-	-
1995	144,65	126,2	-	4,1	4,3	30,7	12,1
2000	171,67	126,0	12,1	-3,4	41,1	32,0	15,8
2005	181,57	177,5	8,5	-0,2	22,6	32,9	14,3
2010	228,64	205,3	6,8	0,3	36,2	30,9	17,3
2015	309,38	195,9	7,1	3,6	58,5	24,9	19,6
2020	346,59	176,7	6,3	0,6	33,9	25,5	35,0
<i>Південна Корея</i>							
1960	3,96	2,6	17,3	12,9	-	25,0	-
1965	3,12	7,1	23,3	4,7	-	25,0	-
1970	9,01	11,4	24,8	14,8	0,7	25,0	-
1975	21,78	22,7	26,7	23,7	0,0	25,5	5,4
1980	65,4	28,4	32,1	24,7	0,1	25,1	1,0
1985	101,3	26,9	34,0	4,0	0,4	32,0	-0,3
1990	283,37	25,0	36,3	10,1	0,4	39,0	0,04
1995	566,58	25,7	36,5	7,0	0,4	37,7	0,3
2000	576,18	33,9	34,8	1,0	2,0	33,9	1,1
2005	934,9	35,3	34,2	1,0	1,5	33,8	1,9
2010	1144	47,1	34,1	2,7	0,8	35,0	2,6
2015	1466	43,0	34,2	3,2	0,3	36,3	2,4
2020	1638	36,4	32,6	1,3	0,6	36,1	5,2

* тут і далі в таблиці: дані за відповідний рік відсутні

Джерело: складено автором за даними [7]

Зважаючи на те, що не всі з обраних факторів суттєво впливають на результативний показник (ВВП кожної з окремих країн), встановимо ті чинники, які мають найбільший вплив і мають найщільніший зв'язок із залежною змінною y .

Тож для встановлення найбільш значимих параметрів моделі визначили кореляційний зв'язок між залежною та незалежними змінними, враховуючи мультиколінераність (наявність лінійної залежності між двома або більше факторни-

ми змінними у регресивній моделі, що робить її неправильною). Перевірка отриманих даних на статистичну значущість проведена за допомогою критерія Стьюдента (t), а адекватність моделі оцінена за допомогою критерія Фішера (F).

Здійснений аналіз (табл. 2) дозволив виявити, що для різних країн, яку було розглянуто, важливими у економічному зростанні, вираженому у ВВП в поточних цінах, мають різні показники.

Зокрема, на ріст ВВП кожної з країн у період 1960–2020 рр. істотний вплив чинили:

Китай – валові заощадження, що спрямовані на розвиток внутрішнього попиту.

Сінгапур – залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ) та експорту страхових та фінансових послуг у експорті. Це підтверджує положення про можливість стрімкого росту економіки Сінгапуру за рахунок іноземних інвестицій та орієнтації на розвиток нематеріального виробництва, зокрема сфери фінансових та комерційних послуг.

Гонконг – можливість росту економіки, згідно з моделлю, обумовлена зростанням експорту товарів і послуг, промисловості, залучення прямих іноземних інвестицій, валових заощаджень та частка страхових та фінансових послуг у експорті.

Таблиця 2

Результати кореляційно-регресійного аналізу впливу макроекономічних показників на рівень ВВП в країнах Азійського регіону (ймовірність $\alpha < 0,05$, $N = 13$)

Змінна	Коефіцієнт кореляції, r	Множинний коефіцієнт кореляції, R	Коефіцієнт детермінації, R^2	Нормований R^2	Стандартна помилка	Критерій Фішера, $F_{сп}$	Критерій Фішера, $F_{розрах.}$	Критерій Стьюдента, $t_{сп}$	Критерій Стьюдента, $t_{розрах.}$	Р-значення
Китай										
x_1	0,474	0,474	0,225	0,154	126,17	4,67	3,186	2,18	1,785	0,102
x_2	-0,315	0,315	0,099	0,017	347,13	4,67	1,208	2,18	-1,099	0,295
x_3	-0,284	0,284	0,081	-0,003	247,28	4,67	0,967	2,18	-0,983	0,347
x_4	0,244	0,244	0,060	-0,026	782,95	4,67	0,699	2,18	0,836	0,421
x_5	0,660	0,660	0,436	0,384	148,32	4,67	8,495	2,18	2,915	0,014
x_6	0,064	0,064	0,004	-0,086	431,77	4,67	0,046	2,18	0,213	0,835
Сінгапур										
x_1	0,440	0,440	0,194	0,120	1,084	4,67	2,641	2,18	1,625	0,132
x_2	-0,183	0,183	0,033	-0,055	6,928	4,67	0,379	2,18	-0,616	0,551
x_3	-0,371	0,371	0,137	0,059	10,61	4,67	1,753	2,18	-1,324	0,212
x_4	0,895	0,895	0,800	0,782	1,898	4,67	44,071	2,18	6,639	0,000
x_5	0,563	0,563	0,317	0,255	3,263	4,67	5,105	2,18	2,259	0,045
x_6	0,911	0,911	0,829	0,814	1,963	4,67	53,485	2,18	7,313	0,000
Гонконг										
x_1	0,915	0,915	0,838	0,823	0,315	4,67	56,813	2,18	7,537	0,000
x_2	0,745	0,745	0,555	0,514	5,617	4,67	13,692	2,18	3,700	0,004
x_3	-0,486	0,486	0,236	0,166	6,590	4,67	3,396	2,18	-1,843	0,092
x_4	0,880	0,880	0,774	0,754	0,868	4,67	37,689	2,18	6,139	0,000
x_5	0,823	0,823	0,678	0,649	1,344	4,67	23,149	2,18	4,811	0,001
x_6	0,960	0,960	0,922	0,915	0,911	4,67	130,36	2,18	11,418	0,000
Південна Корея										
x_1	0,793	0,793	0,629	0,596	8,156	4,67	18,680	2,18	4,322	0,001
x_2	0,522	0,522	0,273	0,207	25,72	4,67	4,126	2,18	2,031	0,067
x_3	-0,636	0,636	0,404	0,350	16,66	4,67	7,472	2,18	-2,733	0,019
x_4	0,355	0,355	0,126	0,046	277,45	4,67	1,583	2,18	1,258	0,234
x_5	0,694	0,694	0,482	0,435	23,22	4,67	10,23	2,18	3,198	0,008
x_6	0,543	0,543	0,295	0,231	77,24	4,67	4,597	2,18	2,144	0,055

Джерело: власні розрахунки автора

Південна Корея – зростання економіки визначається обсягами експорту товарів і послуг, валових заощаджень. Разом із тим, вона досить чутлива до інфляційних процесів, які негативно впливають на ріст ВВП.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, швидкий економічний розвиток досліджуваних азійських країн пов'язаний із гнучкістю державної політики щодо структурної перебудови економіки на високотехнологічній основі, розвитком зовнішньої торгівлі, заснова-

ному на експортно-орієнтованій економіці, а також створенні сприятливого клімату для іноземних інвестицій та розвитку фінансового сектору економіки, а також формування достатніх заощаджень, які за сприятливого інституційного середовища трансформуються в інвестиції, сприяючи подальшому економічному росту. Перспективи подальших досліджень полягають у дослідженні перспектив застосування досвіду економічного зростання азійських країн в Україні.

Список літератури:

1. Несененко П.П., Поліщук В.О. Сучасний стан, місце та роль КНР у світовій економіці. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2020. № 1 (72). С. 191–202.
2. Видобора В.В. Наукові засади промислової політики: зарубіжний досвід. *Вісник КНУТД. Серія : Економічні науки*. 2020. № 4 (149). С. 17–26.
3. Гриценко А.А. Відтворювальна динаміка економічних систем: інститути та діяльність. Київ, 2018. 524 с.
4. Марущак Д.Ю. Основні напрямки та динаміка прямих іноземних інвестицій в країнах АСЕАН. *Економіка, менеджмент, право: реалії та перспективи. LesEditionsL'Originale*. 2016. С. 83–87.
5. Федірко Н. Макроекономічні ефекти міжнародної регіональної економічної інтеграції: світова практика та виклики для України. *Міжнародна економічна політика*. 2015. № 1 (22). С. 155–179.
6. Чинники, складові і результати запровадження і реалізації антикризової політики в окремих країнах світу та Україні. Прогноз соціально-економічного розвитку України у 2021 р. / за ред. В.В. Юрчишина. Київ : Заповіт, 2021, 200 с.
7. The World Bank data. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/> (дата звернення: 29.01.2022).

References:

1. Nesenenko P.P., Polishchuk V.O. (2020) Suchasnyi stan, mistse ta rol KNR u svitovii ekonomitsi [Current state, place and role of China in the world economy]. *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen*, no. 1 (72), pp. 191–202. (in Ukrainian)
2. Vydobora V.V. (2021) Evoliutsiia teorii i paradyhm promyslovoi polityky [Evolution of theories and paradigms of industrial policy]. *Ekonomichnyi prostir*, no. 165, pp. 7–12. (in Ukrainian)
3. Hrytsenko A.A. (2018) *Vidtvoriuvalna dynamika ekonomichnykh system: instytuty ta diialnist* [Reproductive dynamics of economic systems: institutions and activities]. Kyiv, 524 p. (in Ukrainian)
4. Marushchak D.Iu. (2016) Osnovni napriamky ta dynamika priamykh inozemnykh investytsii v krainakh ASEAN [Main directions and dynamics of foreign direct investment in ASEAN countries]. *Ekonomika, menedzhment, pravo: realii ta perspektyvy. LesEditionsL'Originale*, pp. 83–87. (in Ukrainian)
5. Fedirko N. (2015) Makroekonomichni efekty mizhnarodnoi rehionalnoi ekonomichnoi intehtratsii: svitova praktyka ta vyklyky dlia Ukrainy [Macroeconomic effects of international regional economic integration: world practice and challenges for Ukraine]. *Mizhnarodna ekonomichna polityka*, no. 1 (22), pp. 155–179. (in Ukrainian)
6. Yurchyshyn V.V. (2021) *Chynnyky, skladovi i rezultaty zaprovadzhennia i realizatsii antykrizovoi polityky v okremykh krainakh svitu ta Ukraini. Prohnoz sotsialno-ekonomichnoho rozvytku Ukrainy u 2021 r.* [Factors, components and results of the introduction and implementation of anti-crisis policy in some countries and Ukraine. Forecast of socio-economic development of Ukraine in 2021]. Kyiv : Zapovit, 200p. (in Ukrainian)
7. The World Bank data (2022). Available at: <https://data.worldbank.org/indicator/> (accessed: 29.01.2022).